

Έτησια Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του Εκπαιδευτικού Έργου της Σχολικής Μονάδας (έτος αναφοράς: 2023-2024)

Σχολική Μονάδα: ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΡΙΖΟΥ - 9380179

Σχολικό Έτος: 2023 - 2024

Ημερομηνία Εξαγωγής: 03/09/2024

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Καταγράφονται συνοπτικά τα χαρακτηριστικά και οι ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας, που κρίνονται σημαντικά για την αποτύπωση της εικόνας του σχολείου

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Το σχολείο μας λειτουργεί σε μια περιοχή με πολύπλοκα κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Οι εκπαιδευτικοί και οι οικογένειες των μαθητών αποτελούν ένα πολυσύνθετο μωσαϊκό που περιλαμβάνει πληθυσμούς με ποικίλα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά και μορφωτικά χαρακτηριστικά, καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Οι δράσεις που υλοποιήσαμε κατά το σχολικό έτος 2023-2024 υποδεικνύουν, με σαφήνεια, ότι όλες οι πτυχές της εκπαιδευτικής και παιδαγωγικής λειτουργίας συνδέονται στενά με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες που επικρατούν στο μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας. Επιπλέον, αυτές οι συνθήκες επηρεάζονται από τον τρόπο και τους όρους με τους οποίους η Πολιτεία και το ΥΠΑΙΘΑ αντιμετωπίζουν αυτές τις παραμέτρους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ζητήματα που Πρέπει να Επιλυθούν

- Η ενίσχυση και Εκτίμηση του Ρόλου των Εκπαιδευτικών** είναι θεμελιώδης για τη διασφάλιση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή επαρκών πόρων, την επιμόρφωση στη βάση των ενδιαφερόντων των εκπαιδευτικών και την αναγνώριση της σημασίας της εργασίας τους. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αισθάνονται ότι εκτιμώνται και υποστηρίζονται στο έργο τους.
- Η εξασφάλιση Επαρκών Υποδομών**, υλικών, κτιριακών και ηλεκτρονικών είναι κρίσιμη για την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Οι σχολικές μονάδες πρέπει να διαθέτουν σύγχρονες και ασφαλείς εγκαταστάσεις, εξοπλισμένες με την απαραίτητη τεχνολογία για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Η επαρκής Δημόσια Χρηματοδότηση της Εκπαίδευσης** είναι απαραίτητη για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών των σχολικών μονάδων. Πρέπει να είναι σταθερή, διαφανής, επαρκής και να εξασφαλίζει ότι όλα τα σχολεία έχουν

τα απαραίτητα μέσα για να υποστηρίξουν την εκπαιδευτική τους αποστολή.

4. **Η λειτουργία Αντισταθμιστικών Δομών** όπως τα Τμήματα Ένταξης, η Ενισχυτική Διδασκαλία, η ψυχολογική και υγειονομική υποστήριξη, είναι κρίσιμη για την υποστήριξη των μαθητών/τριών και ιδιαίτερα αυτών που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες ή προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Αυτές οι δομές πρέπει να στελεχώνονται με επαρκές και εξειδικευμένο προσωπικό και να υποστηρίζονται με την αναγκαία χρηματοδότηση.
5. **Η σταθερή εργασία Οργανικής Σχέσης**των εκπαιδευτικών είναι βασική για την ανάπτυξη διαρκών και ουσιαστικών σχέσεων με τους μαθητές και τις οικογένειές τους. Η εργασιακή ασφάλεια επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να επικεντρωθούν στη διδασκαλία και την παιδαγωγική τους αποστολή.
6. **Η ενσωμάτωση της Κριτικής των Εκπαιδευτικών στα Αναλυτικά Προγράμματα**είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη ενός προγράμματος σπουδών που να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί, μέσω της εμπειρίας τους, μπορούν να προσφέρουν πολύτιμες προτάσεις για το περιεχόμενο, τη στάθμιση και τον όγκο της ύλης, καθώς και την αναγκαιότητα και το είδος των διδακτικών υλικών.
7. **Η ενίσχυση των Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων** είναι ζωτικής σημασίας για την εκπαιδευτική ισότητα. Πολιτικές που προάγουν την κοινωνική ένταξη, ανταποκρίνονται στις ανάγκες και παρέχουν ίσες ευκαιρίες σε όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες διαμορφώνουν όρους ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης στο εκπαιδευτικό σύστημα.
8. **Ενίσχυση των Βιβλιοθηκών και της Τέχνης.** Η πρόσβαση σε βιβλία, η συμμετοχή σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες και η δωρεάν παρακολούθηση παραστάσεων προάγουν την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και την πολιτισμική ανάπτυξη.

Τα παραπάνω ζητήματα παραμένουν άλυτα από την Πολιτεία και το ΥΠΑΙΘΑ. Η δημοσιοποίηση των ιδιαιτεροτήτων θα μπορούσε να οδηγήσει σε ωραιοποίηση ή ανταγωνισμό και προσαρμογή της εκπαιδευτικής εργασίας στις ανάγκες της δημόσιας εικόνας και όχι στις ανάγκες των μαθητών. Κρίνουμε πως τόσο η συζήτηση για αυτές τις ιδιαιτερότητες, όσο και οι αποφάσεις για την αξιοποίηση ή την αντιμετώπισή τους είναι προτιμότερο να παραμένουν στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας. Άλλωστε όλα αυτά τα ζητήματα αποτέλεσαν αντικείμενο συζήτησης και αποτυπώνονται στα Πρακτικά και τις αποφάσεις του Συλλόγου Διδασκόντων. Γι' αυτό επιλέγουμε να εστιάσουμε την προσοχή μας αποκλειστικά στα γενικά χαρακτηριστικά.

Η επιμονή του Υπουργείου να πραγματοποιήσει εθνικές εξετάσεις στην Στ' Δημοτικού αυξάνει αυτούς τους κινδύνους, δημιουργώντας περιβάλλον σύγκρισης και ανταγωνισμού που μπορεί να υπονομεύσει την κριτική σκέψη και την εκπαιδευτική αποστολή των σχολικών μονάδων.

Η αριθμητική αποτύπωση των ιδιαιτεροτήτων κάθε σχολικής μονάδας μπορεί να αδικεί τον πλούτο της εκπαιδευτικής ζωής, οδηγώντας σε μια μετέωρη ιεράρχηση και κατηγοριοποίηση που αποσπά την προσοχή από τον κεντρικό παιδαγωγικό στόχο: τη μορφωτική στήριξη και την προαγωγή του μαθητικού πληθυσμού και την εξέλιξη της κριτικής σκέψης και της κοινωνικοποίησης κάθε μαθητή.

Διευκρινίζουμε, λοιπόν, ότι η, ενδεχόμενη, αξιοποίηση της όποιας ποσοτικοποίησης στην οποία οφείλουμε να προχωρήσουμε εξαιτίας της υποχρεωτικής ποσοτικής αποτύπωσης στην εφαρμογή αυτή, στερείται επιστημονικής εγκυρότητας, και ως εκ τούτου δεν συναινεί σε αυτήν η επιστημονική, παιδαγωγική και επαγγελματική μας

κρίση.

B. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία

Διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση

(Αξιολόγηση: 4)

Στο Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε 3-4 Ιανουαρίου 2024 τα πρακτικά του οποίου υπάρχουν σε ηλεκτρονική έκδοση http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/27-EKPAIDEYTIKO-SYNEDRIO-DOE-POED-2-3-4_1.pdf, παρουσιάστηκαν σημαντικά στοιχεία και ευρήματα από την έρευνα που διεξήχθη <http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/SurveyBma-2023-%CE%97-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%B6%CF%89%CE%AE-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%91%CE%B2%CE%AC%CE%B8%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf> και στην οποία καταγράφηκαν περισσότερες από 3.000 απαντήσεις/κριτικές εκπαιδευτικών, συνολικά.

Τα πορίσματα αυτής της έρευνας, τόσο από άποψη μεθοδολογίας όσο και από άποψη μεγέθους και αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος είναι αξιοπρόσεκτα. Τόσο από τα πορίσματα της έρευνας, όσο και στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2024 <https://youtube.com/live/H7DIvhYH42s?feature=share>, τα πρακτικά της οποίας υπάρχουν και σε ηλεκτρονική έκδοση http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-18_2.pdf, διατυπώθηκαν σημαντικές διαπιστώσεις:

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 64% των εκπαιδευτικών συμφωνεί ότι υπάρχει έλλειψη σεβασμού προς την εργασία του, ενώ το 69% υποστηρίζει ότι υπάρχει έλλειψη αναγνώρισης της προσπάθειας που κάνει. Το 81% νιώθει ότι υπάρχει μεγάλη πίεση από τους γονείς των μαθητών και το 96% βιώνει δύσκολες καταστάσεις λόγω έντονων και διαφοροποιημένων συμπεριφορών των μαθητών.

Επιπλέον, ένας στους δύο εκπαιδευτικούς νιώθει ότι στον εργασιακό του χώρο δεν υπάρχει η αίσθηση δικαιοσύνης και ισονομίας, σε συνδυασμό με την έλλειψη υποστήριξης απ' τη διοίκηση και απ' τα εκπαιδευτικά στελέχη. Εκεί που τα ποσοστά αποκτούν πολύ εμφανή διάσταση είναι στις παραμέτρους του όγκου της ύλης, του διδακτικού χρόνου και της αξιολόγησης. Συγκεκριμένα, το 82% αισθάνεται πίεση λόγω όγκου ύλης και χρόνου, ενώ το 77% νιώθει ότι υπάρχει πίεση για την ανταπόκρισή του στην αξιολόγηση και επιπλέον, παρά το γεγονός ότι οι απαντήσεις αφορούν και σε μόνιμους εκπαιδευτικούς, το 65% εκφράζει ανασφάλεια για το εργασιακό του μέλλον.

Ως προς την προϋπηρεσία, τη μεγαλύτερη πίεση τη νιώθουν αυτοί που έχουν 10 έως 14 χρόνια προϋπηρεσίας και ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα αυτών που έχουν 20 έως 24 χρόνια προϋπηρεσίας.

Οι παράγοντες που επιδρούν στην εξουθένωση είναι η έλλειψη σεβασμού προς την εργασία, ο υπερβολικός φόρτος εργασίας, όπου περιλαμβάνονται, οι ώρες διδασκαλίας, η αξιολόγηση και η προετοιμασία του

μαθησιακού υλικού και οι άλλες εκπαιδευτικές ευθύνες, η έλλειψη υποστήριξης από τη διοίκηση, η έλλειψη αναγνώρισης της προσπάθειας των εκπαιδευτικών, η ανασφάλεια για το εργασιακό μέλλον, η έλλειψη υποστήριξης από συναδέλφους.

Όλα τα παραπάνω, αφορούν ένα ήδη γερασμένο ηλικιακά εκπαιδευτικό σώμα, το οποίο για πρώτη φορά στην ιστορία της εκπαίδευσης καλείται να εργαστεί μέχρι τα 67, μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον όπου η μείωση του μέσου μισθού στο δημόσιο, σε πραγματικούς όρους στην Ελλάδα, ξεπερνά το 25% την περίοδο 2008 έως το 2022, ενώ η έκρηξη του πληθωρισμού με δομικά ενδογενή αίτια, τα τελευταία χρόνια, έχει οδηγήσει σε απώλεια σχεδόν ενός μισθού ετησίως σε επίπεδο πραγματικού εισοδήματος.

Από τα πορίσματα της έρευνας αλλά και από τις εισηγήσεις και τις αναφορές σε πλήθος ερευνητικών στοιχείων προκύπτει ότι, με ευθύνη των ασκούμενων εκπαιδευτικών πολιτικών, διαμορφώνεται ένα εκπαιδευτικό σύστημα που στερεί την ικανοποίηση από τον πυρήνα της δουλειάς μας, που είναι να διδάσκουμε στις μαθήτριες και στους μαθητές μας, να σχετιζόμαστε και να αλληλεπιδρούμε παιδαγωγικά μ' αυτές και μ' αυτούς.

Στον αντίποδα όλων των παραπάνω, η αυθεντική δημιουργικότητα, αφορά τη συνειδητή και αυτόβουλη ενεργοποίηση συνόλου ικανοτήτων που έχουν οι εκπαιδευτικοί όπως: η ενσυναίσθηση, η κριτική ικανότητα και αυτοκριτική, η διαίσθηση, η φαντασία. Αυτά δεν ενεργοποιούνται με διατάγματα. Αντίθετα, κατατίθενται, εξασκούνται και αναπτύσσονται μόνο αυτόβουλα και συνειδητά σε ένα περιβάλλον θετικής επιρροής, αναγνώρισης του κοινωνικού ρόλου των εκπαιδευτικών, μισθολογικής τους αναβάθμισης, σταθερών εργασιακών σχέσεων, επικράτησης των αξιών της δημοκρατίας, της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης, αξιοπρεπούς διαβίωσης αποκλειστικά από τον μισθό, επιστημονικής, ψυχολογικής και εργασιακής υποστήριξη με επιμορφωτικούς, ανατροφοδοτικούς θεσμούς, όπως η μετεκπαίδευση. Η δημιουργικότητα και η απόλαυση από τη συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία προϋποθέτει ισχυρά εσωτερικά κίνητρα. Και οπωσδήποτε είναι ασύμβατη με κάθε καθεστώς εξαναγκασμού, εκβιασμού, αποσταθεροποίησης των συνθηκών εργασίας των εκπαιδευτικών. Επομένως, είναι σαφές ότι οι όροι και οι συνθήκες εργασίας επιδρούν στη διδασκαλία και τις διαδικασίες μάθησης. Το γεγονός ότι παρά τη στοχοποίησή τους και τα αρνητικά βιώματα από τις εκπαιδευτικές πολιτικές που υφίστανται, οι εκπαιδευτικοί επιμένουν να επιτελούν το ρόλο τους με υψηλό αίσθημα ευθύνης, αποτελεί μία ακόμα ένδειξη της ιδιαίτερα ανθεκτικής συνείδησής τους για τον κοινωνικό και μορφωτικό τους ρόλο.

Σχολική διαρροή - φοίτηση

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2024

<https://youtube.com/live/OtTknykPjM?feature=share> και η οποία εκδόθηκε σε ηλεκτρονική έκδοση,

<http://doe.gr/wp->

content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-25_2.pdf

διατυπώθηκαν οι παρακάτω επισημάνσεις:

Τα τελευταία χρόνια η έννοια της σχολικής «επιτυχίας» αποξενώνεται από τις διαδικασίες της αγωγής, της χαράς, της δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης και της συνεργατικότητας και λόγω των εφαρμοζόμενων νεοφιλελεύθερων πολιτικών συνδέεται με τον ανταγωνισμό, τις βαθμολογίες, την επιτυχία σε συγκεκριμένους δείκτες και εξετάσεις. Αυτή η αντίληψη δεν είναι μεθοδολογικά, επιστημονικά, παιδαγωγικά και κοινωνικά αποδεκτή. Μια τέτοια πραγματικότητα εντείνει παραπέρα τα φαινόμενα σχολικής διαρροής και εγκατάλειψης.

Μέσα σε μία δεκαετία συγχωνεύθηκαν πάνω από 1.500 σχολικές μονάδες και καταργήθηκαν σχεδόν πάνω από 500 ολιγοθέσια σχολεία. Καταργήθηκαν περισσότερες από 2.000 οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών, αφήνοντας περιθώρια για περαιτέρω ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης. Η χρηματοδότηση παραμένει σταθερά ανεπαρκής ως προς τις ανάγκες και από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη.

Η σχολική διαρροή είναι ένα πολυπαραγοντικό και σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο. Θεωρούμε ότι το θέμα της

σχολικής διαρροής είναι η κορυφή του παγόβουνου της «σχολικής αποτυχίας». Η σχολική αποτυχία δεν είναι ατομικό πρόβλημα, αλλά κυρίως αποτέλεσμα δομικών, κοινωνικών προβλημάτων. Η «σχολική αποτυχία» δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μονομερώς το υποκείμενο το οποίο διαρρέει απ' την εκπαίδευση. Πολλές φορές τα συστήματα αποκρύπτουν τις ευθύνες τους, ενοχοποιούν το μεμονωμένο υποκείμενο και απέναντι στα συλλογικά δομικά κοινωνικά προβλήματα υποδεικνύουν μόνο τις ατομικές στρατηγικές, αναδεικνύοντας πρωτίστως τις ατομικές ευθύνες.

Η αναζήτηση ευθυνών αποκλειστικά στο σχολείο ή στον εκπαιδευτικό για τη «σχολική αποτυχία» αγνοεί τους εξωσχολικούς κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη σχολική επίδοση.

Όταν αναφερόμαστε στο ζήτημα της «σχολικής αποτυχίας» οφείλουμε να το συνδέσουμε με τον όγκο και τη δυσκολία της ύλης, την κοινωνική-οικονομική πραγματικότητα των μαθητών, τη δυσκολία ή την αδυναμία ένταξης σε ένα περιβάλλον, στο οποίο η εκπλήρωση προσδοκιών διέπεται από ένα κυρίαρχο πλαίσιο με τυπικές και άτυπες απαιτήσεις, την ανυπαρξία υποστηρικτικών θεσμών, ιδιαίτερα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, τον εργασιακό φόρτο μαθητών και εκπαιδευτικών, την ανυπαρξία μορφωτικού κινήτρου και αξιακής αντίληψης για τη γνώση.

Είναι απαραίτητο να μελετηθεί τόσο η ποσότητα της ύλης όσο και η σχέση του μαθητή με τη γνώση. Οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που ζει ο μαθητής επηρεάζουν τις προδιαθέσεις του προς το σχολείο και τη μάθηση. Πρέπει να εξεταστεί τι συνιστά αναγκαία γνώση, τι συνιστά γραμματισμό στις διάφορες επιστημονικές περιοχές.

Όλες οι διεθνείς έρευνες καταδεικνύουν ότι οι συνθήκες παιδαγωγικής ελευθερίας των εκπαιδευτικών λειτουργούν υπέρ των μορφωτικών δικαιωμάτων των μαθητών και αναστέλλουν φαινόμενα σχολικής αποτυχίας και σχολικής εγκατάλειψης.

Στη σημερινή πραγματικότητα 7/10 των σχολείων δεν έχουν Τάξεις Υποδοχής. Πάνω από τα μισά σχολεία λειτουργούν χωρίς τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας και Τμήματα Ένταξης. Αλλά και σε αυτά που λειτουργούν Τμήματα Ένταξης, το 50% των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι χρειάζονται επιπλέον οργανικές θέσεις για να καλυφθούν οι ανάγκες των μαθητών. Επιπλέον, στα υπάρχοντα ΤΕ το 14% των οργανικών θέσεων δεν έχει καλυφθεί κατά το τρέχον σχολικό έτος.

Απαιτείται λοιπόν, η δημιουργία και στελέχωση οργανικών θέσεων για όλες τις υποστηρικτικές δομές αντισταθμιστικής εκπαίδευσης. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί που θα στελεχώσουν τις σχετικές θέσεις θα αποτελέσουν ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τα παιδιά αυτά, θα εμβαθύνουν στα σχετικά προβλήματα και θα συμβάλλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη κατάλληλων παιδαγωγικών στρατηγικών αντιμετώπισής τους. Ακόμη, στο επίπεδο των κοινωνικών πολιτικών θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια ώστε οι μαθητές των ευπαθών ομάδων να υποστηρίζονται συστηματικά με εστίαση στις ανάγκες τους και όχι ευκαιριακά μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης.

Στο 55% των σχολείων υπήρχαν κενά κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Στο 60% των σχολείων προέκυψαν έκτακτα κενά (μεγαλύτερα των δύο εβδομάδων), κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Το 40% των κενών αυτών καλύφθηκαν είτε αργοπορημένα είτε ποτέ. Το γεγονός αυτό μεγέθυνε το φαινόμενο της απλήρωτης διδακτικής εργασίας.

Σύμφωνα με τις συστάσεις του ΟΗΕ για την εκπαίδευση, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να αναπτύξουν σαφείς πολιτικές για την υποστήριξη όλων των εκπαιδευτικών και ιδιαίτερα αυτών που εργάζονται με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και σε απομακρυσμένες περιοχές. Αυτές οι πολιτικές θα πρέπει να στοχεύουν στην παροχή κατάλληλης υποστήριξης, να προάγουν την ευημερία των μαθητών και των εκπαιδευτικών αντιμετωπίζοντας τις σωματικές, συναισθηματικές και ψυχοκοινωνικές τους ανάγκες.

Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση **«Μαθαίνοντας με τις συνεργατικές παιδαγωγικές. Διαδικασίες και εργαλεία για το σχολείο»**, που πραγματοποιήθηκε στις 10.03.2024 (<https://youtube.com/live/J4v1IuTkDdY?feature=share>) και η οποία εκδόθηκε σε

ηλεκτρονική έκδοση

[http://doe.gr/wp-](http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-10_3.pdf)

[content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-10_3.pdf](http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-10_3.pdf) ,

αναπτύχθηκαν οι έννοιες της συνεργατικής γνώσης, διδασκαλίας και μάθησης. Παρουσιάστηκαν συνεργατικές παιδαγωγικές, διαδικασίες και εργαλεία που επιδιώκουν την πρόοδο όλων των μαθητών/μαθητριών μετατρέποντας τη σχολική τάξη σε κοινότητα μάθησης που ενεργοποιεί και αξιοποιεί το σύνολο των σχέσεων που διαμορφώνονται στη σχολική αίθουσα, τόσο μεταξύ μαθητών/μαθητριών, όσο και μεταξύ μαθητών – εκπαιδευτικών. Αναδείχθηκαν:

Η έννοια της συνεργασίας ως συνδυασμένης σκόπιμης δράσης όπου ο μαθητής/μαθήτρια οδηγείται να συνδυάσει τη δράση του/της με αυτή των άλλων μελών της ομάδας. Σε αντιδιαστολή με την έννοια της συνέργειας, της εργασίας από κοινού, όπου υπάρχει επίσης αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της ομάδας, αλλά αυτό που συμβαίνει τελικά είναι ο διαμοιρασμός της δουλειάς και των υποχρεώσεων με βάση τα ατομικά ταλέντα του καθενός/καθεμιάς. Στην περίπτωση της συνέργειας εκείνο που ενδιαφέρει είναι το αποτέλεσμα, ενώ η συνεργασία -στο πλαίσιο μιας συνεργατικής τάξης- είναι περισσότερο διαδικασία μάθησης. Οι μαθητές/μαθήτριες ανταλλάσσουν ιδέες και θέτουν νέα ερωτήματα, δεν ενδιαφέρει τόσο το αποτέλεσμα, δεν έχει τόσο σημασία το έργο καθαυτό αλλά ότι οι μαθητές φαίνεται να μαθαίνουν μέσα από τις εμπειρίες που αποκτούν καθώς συνεργάζονται σ' αυτό το έργο.

Η ανάδυση της συνεργασίας προκύπτει από την ανάγκη για υποστήριξη και αλληλοβοήθεια, ώστε να υπερνικηθούν αντικειμενικά εμπόδια και δυσκολίες. Οι μαθητές/μαθήτριες αλληλοϋποστηρίζονται και αλληλοβοηθούνται, εν τέλει συνεργάζονται, επιτελώντας την ίδια εργασία για να υπερβούν από κοινού τα εμπόδια και τις δυσκολίες. Οι ιδέες του ενός/μιας χρησιμεύουν στον άλλον/άλληλη και αντιστρόφως. Ιδέες που, τις περισσότερες φορές, δεν θα είχαν αναπτυχθεί ποτέ εκτός των υλικών συνθηκών του πλαισίου της συνεργασίας.

Η συνεργασία μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από την αξιοποίηση των συγκρούσεων που προκύπτουν στο εσωτερικό μιας συνεργατικής τάξης. Η αμφισβήτηση των πεποιθήσεων των μαθητών/μαθητριών τους φέρνει αντιμέτωπους με τις ιδέες των άλλων. Πρόκειται για μια διαδικασία μέσω της οποίας προσεγγίζουν την γνώση καλύτερα και τη συγκρατούν για περισσότερο χρονικό διάστημα.

Η συνεργατική παιδαγωγική ορίζεται ως ένα σύνολο καταστάσεων όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να ενεργούν ή να μαθαίνουν από και για τους άλλους, αποκομίζοντας ο καθένας ένα προσωπικό όφελος. Η αμοιβαιότητα αυτή επιτρέπει η συνεργατική τάξη να γίνεται ένας τόπος όπου οι μαθητές/μαθήτριες μαθαίνουν καλύτερα, μαθαίνουν να συνεργάζονται, έχουν κίνητρα για να συνεργαστούν, μαθαίνουν μέσα από τον πλούτο των διαφορετικών ιδεών που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της.

Στην εκδήλωση **«Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις συνεργατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης. Ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις»**, που πραγματοποιήθηκε στις 19.04.2024 (<https://www.youtube.com/watch?v=Tnr2SXW8O5g>) και η οποία υπάρχει σε ηλεκτρονική έκδοση

<https://doe.gr/%cf%80%cf%81%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-19-4-2024/> παρουσιάστηκαν τα στοιχεία πανελλαδικής έρευνας αποτύπωσης των απόψεων των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση. Η έρευνα σχεδιάστηκε από τη Δ.Ο.Ε. και διενεργήθηκε από τον Μάιο του 2023 έως τον Ιανουάριο του 2024 (πληροφορίες για την ταυτότητα της έρευνας στους παραπάνω συνδέσμους).

Από την έρευνα προκύπτουν τα εξής στοιχεία:

Έξι (6) στους δέκα (10) εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρούν δυνατή την εφαρμογή

ομαδοσυνεργατικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης στο σχολείο. Ταυτόχρονα, όμως, αναφέρουν ότι οι κύριες δυσκολίες για την εφαρμογή ομαδοσυνεργατικών μεθόδων είναι ο όγκος της διδακτέας ύλης (92,19% των ερωτηθέντων), ο βαθμός δυσκολίας της διδακτέας ύλης (87,91%), ο πλήθος των μαθητών/μαθητριών στο τμήμα (82,09%), οι μικρές αίθουσες διδασκαλίας (80,58%) και οι συνεχείς εναλλαγές εκπαιδευτικών είτε από τάξη σε τάξη είτε στην ίδια την τάξη (71,21%).

Οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν ως σοβαρά εμπόδια κατά την υλοποίηση συνεργατικών μορφών μάθησης του μεγάλο αριθμό μαθητών ανά τμήμα (88,82%), τον όγκο της διδακτέας ύλης σε συνδυασμό με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο (88,05%), τη διοικητική πίεση που τους ασκείται (81,44%) και τις συνθήκες ανταγωνισμού που καλλιεργεί το εκπαιδευτικό σύστημα.

Ενδιαφέρον εύρημα αποτελεί η διαδεδομένη άποψη μεταξύ των εκπαιδευτικών ότι, σε ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών όπως η κοινωνική-συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών/μαθητριών, η επίλυση «κρίσεων», η δημιουργία κινήτρων, η κατανόηση εννοιών, η επίτευξη μαθησιακών στόχων και υψηλών επιδόσεων στις σχολικές εργασίες, οι ομαδοσυνεργατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης είναι πιο αποτελεσματικές από τις παραδοσιακές μορφές.

Σχέσεις μεταξύ μαθητών / μαθητριών και εκπαιδευτικών

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 10.03.2024 <https://youtube.com/live/J4v1IuTkDdY?feature=share> και η οποία εκδόθηκε

[http://doe.gr/wp-](http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-10_3.pdf)

[content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-10_3.pdf](http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-10_3.pdf) ,

καθώς και στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 21.04.2024

<https://youtube.com/live/BCEssXZJNfo?feature=share> και η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά (

<https://doe.gr/%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-21-4-2024/>)

παρουσιάστηκαν σημαντικές απόψεις και ευρήματα έρευνας κυρίως για τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις σχέσεις στο σχολείο, τόσο μεταξύ μαθητών - μαθητριών, όσο και μεταξύ μαθητών - εκπαιδευτικών.

Συγκεκριμένα:

Οι σχέσεις αποτελούν μια σύνθετη, πολυεπίπεδη και δυναμική διαδικασία, που συντελούνται και διαμορφώνονται στον πολυεπίπεδο χώρο του σχολείου, όπου εμπλέκονται δυναμικά φυσικό και ψυχοκοινωνικό περιβάλλον, διοίκηση, ενδιαφέροντα, υποχρεώσεις και δικαιώματα. Οι σχέσεις που διαμορφώνονται σε ένα τέτοιο πλαίσιο δεν είναι σχέσεις μόνο διαπροσωπικές ή σχέσεις φιλικές. Διαμεσολαβούνται από πολιτικές, έχουν πίσω τους όλη τη δυναμική, των ομαδικών σχέσεων, αποτελούν δε σημαντική διάσταση του παιδαγωγικού κλίματος της τάξης καθώς έρευνες έχουν καταδείξει, πως θετικές σχέσεις συνδέονται με υψηλά μαθησιακά και γνωστικά οφέλη και ασκούν ισχυρές και διαρκείς επιδράσεις στη ζωή των μαθητών/τριων.

Όπως επισημαίνεται στην έρευνα της ΔΟΕ:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfHC7XQZV01sHwxNPYzqMyAoN3Uydg7HEo8VVGjqbMmgO0Ddxg/viewform?u>

οι σχέσεις εκπαιδευτικών - μαθητών δυσχεραίνονται.:

1. Από τον όγκο της ύλης και το αναλυτικό πρόγραμμα, όπως επισημαίνει το 85% των εκπαιδευτικών. Επιβεβαιώνεται η άποψη ότι το φορτωμένο αναλυτικό πρόγραμμα σε συνδυασμό με την τάση του εκπαιδευτικού μηχανισμού να χρεώνει στους μαθητές/τριες (μέσω της αξιολόγησης) δικές του αποτυχίες και αδυναμίες δυσχεραίνουν την καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών / μαθητριών και εκπαιδευτικών.

2. Από την καθημερινή πίεση των υπηρεσιακών υποχρεώσεων των εκπαιδευτικών και των υπόλοιπων δραστηριοτήτων που εμπεριέχει η καθημερινότητα του σχολείου, πέραν της διδασκαλίας (83%).
3. Από το οικογενειακό περιβάλλον των μαθητών/τριων και πώς αυτό το περιβάλλον εμπλέκεται κάποιες φορές με απαιτήσεις και παρεμβάσεις στο έργο των εκπαιδευτικών.
4. Από τη διαφορετικότητα κάποιων μαθητών λόγω καταγωγής και την απουσία αντισταθμιστικών και εξισωτικών πολιτικών υπέρ των μαθητών/τριών που προέρχονται από τα κοινωνικά στρώματα που μειονεκτούν. Το 94% των εκπαιδευτικών επισημαίνει την ανάγκη υποστηρικτικών θεσμών και την ύπαρξη συμβουλευτικής υποστήριξης σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα.
5. Από τους θεσμικούς παράγοντες που συνδέονται με πολιτικές του Υπουργείου. Οι εκπαιδευτικοί βιώνουν μία γενικευμένη αίσθηση υποτίμησης της δουλειάς και του έργου τους από την πολιτεία. Πιο συγκεκριμένα, η έλλειψη σεβασμού προς τους εκπαιδευτικούς εκδηλώνεται στον μισθό μας, στην κατάργηση της επιμόρφωσης με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα, στην εκφοβιστική νομοθεσία για την αξιολόγηση, αλλά και στον περιορισμό της επαγγελματικής και επιστημονικής τους αυτοτέλειας.
6. Από την απουσία ή την ελλιπή λειτουργία αντισταθμιστικών θεσμών, όπως επισημαίνει το 94% των εκπαιδευτικών.
7. Από τη συνεχόμενη μετακίνηση των αναπληρωτών εκπαιδευτικών και τη μη σύσταση οργανικών θέσεων.
8. Από τη μη εξίσωση των δικαιωμάτων των αναπληρωτών με τους μόνιμους εκπαιδευτικούς.
9. Οι πρακτικές αξιολόγησης των σχολείων δημιουργούν ένα περιβάλλον ατομικισμού και ανταγωνισμού, το οποίο υπονομεύει τις παιδαγωγικές σχέσεις. Ενώ οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να συνεργαστούν με τους μαθητές, για να αναπτυχθούν, γνωσιακά, συναισθηματικά και κοινωνικά, κάτι που απαιτεί την αντιμετώπισή τους ως πολύπλευρων προσωπικοτήτων, το κυρίαρχο συστημικό πλαίσιο τους υποχρεώνει να δίνουν προτεραιότητα σε ένα στενό φάσμα μετρήσιμων αποτελεσμάτων και βαθμολογιών των μαθητών (Acton & Glasgow, 2015). Η βαθμολογία λειτουργεί αρνητικά στη διαμόρφωση και καλλιέργεια των σχέσεων.

Διαφαίνεται από τα παραπάνω πως στη διαμόρφωση των σχέσεων εκπαιδευτικών και μαθητών εμπλέκονται κυρίως τρία συστήματα. Πολιτεία και εκπαιδευτική πολιτική, γονείς και εκπαιδευτική κοινότητα.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις όσο και η μάθηση, ενισχύονται ουσιαστικά όταν:

Βελτιώνεται το διδακτικό πλαίσιο με συζήτηση, με καλλιτεχνικές δραστηριότητες, πρωτοβουλίες των παιδιών, επισκέψεις, εκδρομές, δημιουργικές και συλλογικές δραστηριότητες.

Συγκλίνουν οι δυνατότητες του αναλυτικού προγράμματος, των απαιτούμενων στόχων και του ποιοτικού διαθέσιμου χρόνου. Η εντατικοποίηση της εργασίας των εκπαιδευτικών υποβαθμίζει το επίπεδο συνεργασίας εντός του σχολείου (Stone-Johnson, 2016).

Βελτιώνεται το θεσμικό πλαίσιο με πλήρη ανάπτυξη όλων των αντισταθμιστικών θεσμών και επαρκή χρηματοδότηση,

Παρέχεται ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία και όχι μια εργαλειακή αντίληψη της επιμόρφωσης.

Γίνεται χρήση συνεργατικών παιδαγωγικών τεχνικών πχ. Συμβούλιο Τάξης, Σχολική Εφημερίδα, Επισκέψεις κλπ. και αναστοχαστικών δράσεων, αναδεικνύονται οι αξίες της συνεργασίας, της αλληλεγγύης, του σεβασμού και της ισότητας ως θεμελιώδεις αξίες της κοινωνίας.

Όπως επισημαίνεται σε διεθνή μεταέρευνα (Acton & Glasgow, 2015) σε συνθήκες ανταγωνισμού, ατομικισμού, μανατζερισμού οι κοινωνικές σχέσεις υποτάσσονται σε μια τεχνικοποίηση, υπονομεύεται η συνεργατική φύση της εργασίας στο σχολείο, μειώνεται ο σεβασμός, δίνεται προτεραιότητα σε μετρήσιμα αποτελέσματα, υπονομεύεται η ποιότητα της διδασκαλίας, η ποιότητα των σχέσεων και περιορίζεται η ανάπτυξη δημιουργικού παιδαγωγικού έργου.

Σχέσεις σχολείου - οικογένειας

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 19-4-2024 <https://www.youtube.com/watch?v=Tnr2SXW8O5g> και η οποία εκδόθηκε σε ηλεκτρονική έκδοση

<https://doe.gr/%cf%80%cf%81%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-19-4-2024/>

παρουσιάστηκαν ερευνητικά δεδομένα και μεταφέρθηκε η διεθνής εμπειρία αλλά και δεδομένα από την ελληνική πραγματικότητα. Σύμφωνα με έρευνα της ΔΟΕ, το 77,8% των εκπαιδευτικών δηλώνουν ότι οι οικογένειες των μαθητών/τριών τους βιώνουν κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. Για τους γονείς αυτούς υπάρχουν πολύ πιο πιεστικές καθημερινές προτεραιότητες από τη συνεργασία με το σχολείο. Μάλιστα, το 68,8% των εκπαιδευτικών επισημαίνει ότι οι οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες των οικογενειών δημιουργούν όρους αρνητικών παρεμβάσεων στις σχέσεις σχολείου - οικογένειας. Ταυτόχρονα το 76% των εκπαιδευτικών δηλώνει τη σταθερή πεποίθηση ότι η ανάπτυξη των σχέσεων με τις οικογένειες των μαθητών/τριών, γίνεται μοχλός για την ανάπτυξη των σχέσεων μέσα στη σχολική τάξη. Οι διαπιστώσεις αυτές επιβεβαιώνονται από το γεγονός ότι όταν υπάρχει οικονομική και επαγγελματική ασφάλεια στην οικογένεια, δίνεται η δυνατότητα στους γονείς να ασχοληθούν σε βάθος και σταθερά με τη σχολική πορεία των παιδιών τους, γεγονός που διευκολύνει τη συνεργασία τους με το σχολείο, είτε ατομικά, είτε μέσα από την ενίσχυση των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.

Η συνεργασία του σχολείου με τους γονείς διευκολύνεται από τη σταθερή παρουσία εκπαιδευτικών σε ένα σχολείο, έτσι ώστε η σχέση εκπαιδευτικών-γονέων να μην ξεκινάει κάθε χρόνο από το μηδέν. Οι ελαστικές σχέσεις εργασίας των εκπαιδευτικών και η χρόνια αδιοριστία, συνεπάγονται υπερβολική κινητικότητα από σχολική μονάδα σε σχολική μονάδα και επηρεάζουν αρνητικά (αλλού λιγότερο κι αλλού περισσότερο) τη θεμελίωση, διατήρηση και ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων με τους γονείς. Οι εκπαιδευτικοί προκρίνουν πάνω απ' όλα τη σταθερή και συστηματική συνεργασία με την οικογένεια και την τοπική κοινωνία με παιδαγωγικές πρακτικές και δράσεις εντός κι εκτός σχολικού πλαισίου.

Σύμφωνα με διεθνείς και ελληνικές έρευνες παρουσιάζεται μία αυξητική τάση των παρεμβάσεων στο εκπαιδευτικό έργο και την εκπαιδευτική λειτουργία, τόσο σε θεσμικό επίπεδο όσο και από τους γονείς των μαθητών/τριών. Οι βάσεις αυτού του φαινομένου, εκτός των παραπάνω διαπιστώσεων, σχετίζονται με τις εφαρμοζόμενες πολιτικές που απαξιώνουν επαγγελματικά τους εκπαιδευτικούς και το ρόλο του δημόσιου, δωρεάν σχολείου, αποδυναμώνουν την παιδαγωγική επιστήμη και αμφισβητούν το κύρος των εκπαιδευτικών. Στη χώρα μας οι σχέσεις σχολείου οικογένειας δυσχεραίνονται καθοριστικά από την κοινωνική και οικονομική

περιθωριοποίηση μεγάλου αριθμού γονέων μέσα από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, τη ρευστοποίηση - εντατικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, την απορρύθμιση των ωραρίων των εργαζομένων, την εκτεταμένη φτώχεια, την αύξηση των προβλημάτων ψυχικής υγείας, την ανεπάρκεια των μηχανισμών κοινωνικής πρόνοιας και την αφυδάτωση των δημοκρατικών μηχανισμών.

Η ύπαρξη και λειτουργία δημοκρατικών και συλλογικών θεσμικών οργάνων της σχολικής κοινότητας διασφαλίζει τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων και τη συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών, στο πλαίσιο του σχολείου.

Θετικά σημεία

Η ύπαρξη ενιαίων, καθολικών μορφωτικών και παιδαγωγικών στόχων για όλα τα παιδιά.

Η δωρεάν διανομή διδακτικών βιβλίων για όλα τα παιδιά.

Το διδακτικό υλικό που παράγεται από τους εκπαιδευτικούς της πράξης.

Η σταθερή πεποίθηση του εκπαιδευτικού σώματος για τον ανθρωπιστικό και παιδαγωγικό τους ρόλο.

Η συνεχής ανατροφοδότηση των γονέων, από τους εκπαιδευτικούς, για την πρόοδο των μαθητών και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Οι διαρκείς προσπάθειες των εκπαιδευτικών να υπάρχει γόνιμη επικοινωνία με τους γονείς, παρά τις καθημερινές δυσκολίες.

Οι καθημερινές προσπάθειες διαμόρφωσης αντισταθμιστικών και μορφωτικά επωφελών παιδαγωγικών πρακτικών. Είναι χαρακτηριστικό από την έρευνα της ΔΟΕ ότι παρά τις συνεχώς αυξανόμενες αντιξοότητες (ελλείψεις, κενά, όγκος ύλης, αύξηση μαθητών ανά τμήμα) το εκπαιδευτικό σώμα υλοποιεί σε μεγάλο βαθμό συνεργατικές μορφές μάθησης και διδασκαλίας. Το γεγονός αυτό βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με την εικόνα απαξίωσης των εκπαιδευτικών και του έργου τους που προβάλλεται προς την κοινωνία.

Η ανάδειξη των κοινωνικών παραμέτρων και διαστάσεων της εκπαίδευσης.

Η καταγραφή ερευνητικών δεδομένων από τους εκπαιδευτικούς, για τη σημερινή εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Σημεία προς βελτίωση

1. Ανάγκη περιορισμού της έκτασης της «ύλης», δηλαδή ανάγκη χρονικής άνεσης για την εμπάθυση στα διδακτικά αντικείμενα.
2. Συστηματική και μακροχρόνια παρέμβαση για τον δραστικό περιορισμό μορφών που υπονομεύουν τον δημόσιο και δωρεάν χαρακτήρα της εκπαίδευσης.
3. Σταθερή-μόνιμη και όχι ευκαιριακή στελέχωση όλων των θέσεων αντισταθμιστικών δομών, όπως της παράλληλης στήριξης, τμημάτων ΖΕΠ, τμημάτων ένταξης. Δημιουργία οργανικών θέσεων.
4. Εξέταση του περιεχομένου των διδακτικών πρακτικών ως προς τη μορφωτική τους ωφέλεια, την αντισταθμιστική τους δυναμική, και τη δυνατότητά τους ως

προς την άμβλυση των κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

5. Περιορισμός του γεγονότος να μετακινούνται οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί σε διαφορετικές κάθε σχολικό έτος περιοχές της χώρας για να εργαστούν.

Διορισμός- Μονιμοποίηση των αναπληρωτών.

6. Αντιμετώπιση της ανεργίας, της φτώχειας και της περιθωριοποίησης μεγάλων τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας, ώστε όλοι οι γονείς να μπορέσουν να παρακολουθήσουν και να υποστηρίξουν την πρόοδο των παιδιών τους.

7. Εκσυγχρονισμός των υποδομών (υλικών, κτιριακών, πολιτισμικών, ηλεκτρονικών) όλων των σχολείων.

8. Η χρηματοδότηση για τη δημόσια εκπαίδευση πρέπει να φτάσει στο 6 τοις εκατό του ΑΕΠ και 20 τοις εκατό των συνολικών κρατικών δαπανών, Αυτές οι δαπάνες θα πρέπει να είναι διαφανείς και να προστατεύονται από μέτρα λιτότητας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών που προωθούνται από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

10. Η αύξηση των μισθών των εκπαιδευτικών

Διοικητική λειτουργία

Ηγεσία - Οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 03.03.2024 <https://youtube.com/live/OglkwN4iERg?feature=share> και τα πρακτικά της οποίας εκδόθηκαν ηλεκτρονικά http://doe.gr/wp-content/uploads/2024/05/%CE%A0%CE%A1%CE%91%CE%9A%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%91-3_3.pdf, διατυπώθηκαν σημαντικές απόψεις:

Ο σχολικός χώρος έχει ιδιαίτερη παιδαγωγική σημασία γιατί επηρεάζει καθοριστικά τη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης. Ο σχολικός χώρος δεν είναι ουδέτερος χώρος. Αποτελεί μέρος της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας και παιδαγωγική συνθήκη που θέτει τους όρους οργάνωσης, δομής, λειτουργίας και αισθητικής του ίδιου του σχολείου. Έχει δε ιδιαίτερα σημαντικό ψυχο-παιδαγωγικό ρόλο στην κοινωνική, στη συναισθηματική και στη νοητική ανάπτυξη των παιδιών.

Στην Ελλάδα σε αρκετές περιπτώσεις τα Δημοτικά Σχολεία στεγάζονται σε παλιά κτίρια, με πανομοιότυπες αίθουσες διδασκαλίας, ως προς τη διάταξη των θρανίων, τον φωτισμό, τον προσανατολισμό, τους διαδρόμους κυκλοφορίας, τον πίνακα και την έδρα. Η ανέγερση κτιρίων γίνεται έχοντας τα ίδια χαρακτηριστικά για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, εξυπηρετώντας συγκεκριμένα μοντέλα διδασκαλίας, από το 1895. Χώρος πολλές φορές χωρίς προσαρμογή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας και της βαθμίδας εκπαίδευσης που δεν προσφέρει δυνατότητες για συνεργατικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης. Η χρόνια ελλειψής κρατική χρηματοδότηση, η ανυπαρξία μακροχρόνιου σχεδιασμού σχολικής στέγης, οι εκπαιδευτικές πολιτικές και προτεραιότητες, η εγκατάλειψη, το κλείσιμο του Ο.Σ.Κ και η μη καταβολή, από την Πολιτεία, των αναγκαίων οικονομικών πόρων, έχουν οδηγήσει σε ελάχιστες κατασκευές νέων σχολικών κτηρίων και σε ακόμα λιγότερες παρεμβάσεις για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των αιθουσών διδασκαλίας από αρχιτεκτονική και

παιδαγωγική σκοπιά. Τα τελευταία 10-15 χρόνια εξαιτίας κυρίως, των πολιτικών επιλογών στον τομέα της Εκπαίδευσης υπάρχει σοβαρό έλλειμμα σε αίθουσες, σε εγκαταστάσεις και σε εξοπλισμό και παράλληλα έχουν προστεθεί και άλλα πολύ σοβαρά προβλήματα όπως η απουσία ελέγχων και η ανύπαρκτη σχεδόν συντήρηση των σχολικών κτιρίων. Το κράτος έχει μεταφέρει την ευθύνη στους Δήμους. Το κράτος πρέπει ν' αναλάβει την ευθύνη για τα σχολικά κτίρια και να έχει την πλήρη εποπτεία

Η παραπάνω πραγματικότητα επιτάσσει τόσο την ανάδειξη του προβλήματος σχεδιασμού και ανέγερσης σχολικών χώρων όσο και την ανάδειξη ευθυνών και συνεπειών.

Χρειάζεται η ανάγκη διαμόρφωσης ενός προγράμματος σχολικής στέγης, άμεσης προτεραιότητας, με την επαναλειτουργία του ΟΣΚ ως αποκλειστικού δημόσιου φορέα, που θα έχει όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων (σχεδιασμό - υλοποίηση - ανέγερση - εξοπλισμό), χωρίς υποθήκευση δημόσιου χώρου σε ιδιώτες ή εταιρείες.

Η άμεση πολεοδομική και νομική προτεραιότητα σε ό,τι αφορά στη σχολική στέγη.

Χρειάζονται μόνιμες και κατάλληλες κτηριακές υποδομές που θα εξυπηρετούν τις ανάγκες των παιδιών για:

1. **Ασφάλεια και προσβασιμότητα:** Τα παιδιά πρέπει να αισθάνονται ασφαλή στο σχολικό περιβάλλον, με κατάλληλα μέτρα ασφαλείας, επίβλεψης και καθολικής προσβασιμότητας.
2. **Υγιεινή και ευεξία:** Οι εγκαταστάσεις πρέπει να παρέχουν καθαρό νερό, και κατάλληλους χώρους για την υγεία και την ευεξία των παιδιών.
3. **Κοινωνικές ανάγκες:** Τα σχολικά κτήρια πρέπει να διαθέτουν χώρους συνάντησης, όπως αίθουσες πολλαπλών χρήσεων και παιδικές χαρές, που προάγουν την κοινωνική αλληλεπίδραση και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων κοινωνικής συνεργασίας.

Τα σύγχρονα σχολεία και οι σύγχρονες αίθουσες διδασκαλίας πρέπει να διακρίνονται από τον παιδαγωγικά αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του σχολικού χώρου που προβλέπει και ενσωματώνει χωρικές ποιότητες όπως :

Ασφαλές περιβάλλον, για τα παιδιά και φυσικά για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας.

Ενεργοποιημένους χώρους. Χώρους που προάγουν τη δημιουργικότητα και την ανάπτυξη των ικανοτήτων και των κοινωνικών σχέσεων των παιδιών, την επικοινωνία κατά πρόσωπο, τη δυνατότητα του παιδιού να διαμορφώνει τύπους, την ελεύθερη σχέση του σώματος με το χώρο.

Μεταβαλλόμενους και ευέλικτους χώρους ανάλογα με τις ανάγκες των διαφόρων μαθημάτων και δράσεων. Χώρους πλούσιους σε ερεθίσματα. Χώρους συμμετοχικούς που συνδέονται με συνεργατικές, παιδαγωγικές πρακτικές και δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη της πρωτοβουλίας του παιδιού, στη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία και ιδιαίτερα στις σχέσεις που αναπτύσσει το παιδί, με ό,τι το περιβάλλει. Μέσα από τη συμμετοχή το παιδί, χτίζει την ταυτότητα πρώτα απ' όλα του εαυτού, χτίζει την ταυτότητα του χώρου, συμμετέχει στη διαμόρφωση της συλλογικής συνείδησης. Νοηματοδοτεί το χώρο και τον μετατρέπει από Ευκλείδειο χώρο και τις μετρικές διαστάσεις του, σε τόπο, δηλαδή σε σχεσιακό χώρο.

Χώρους με περιβαλλοντικές και επικοινωνιακές ποιότητες δηλαδή χώροι που εντείνουν τις κοινωνικές επαφές, που εντείνουν την περιπλάνηση, που εντείνουν τις συναντήσεις μεταξύ των παιδιών και μεταξύ όλων των μελών της χωρικής κοινότητας. Σε ανάλογη κατεύθυνση πρέπει να είναι και ο εξοπλισμός που γεμίζει τον σχολικό χώρο.

Σχολείο και κοινότητα

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 12.05.2024 <https://youtube.com/live/5E6tTjMmHiE?feature=share> και η οποία εκδόθηκε ηλεκτρονικά <https://doe.gr/%cf%80%cf%81%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-12-5-2024/> , καθώς και στην εκδήλωση <https://youtube.com/live/1fC-ymxW-zs> με τα πρακτικά της http://doe.gr/wp-content/uploads/2023/05/%CE%A0%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%AE%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7-19_2_2023.pdf

αναδείχθηκαν οι πρακτικές διαχείρισης της χρηματοδότησης για τα λειτουργικά έξοδα και τα έργα συντήρησης των σχολικών υποδομών από τους Δήμους, καθώς και ο ρόλος των Σχολικών Επιτροπών. Επίσης αναδείχθηκαν τα προβλήματα που σχετίζονται με τις αιτίες και τις συνέπειες της υποχρηματοδότησης των σχολείων καθώς και πλευρές της έμμεσης και άμεσης ιδιωτικοποίησης του δημόσιου σχολείου.

Όλοι οι φορείς (γονείς, δήμοι, εκπαιδευτικοί) τονίζουν την ανάγκη γενναίας αύξησης της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων, κατασκευής σύγχρονων, παιδαγωγικά κατάλληλων και ασφαλών σχολικών κτηρίων με αποφυγή των ιδιωτικών διαμεσολαβήσεων. Επιτακτική είναι η άμεση και διαφανής κατανομή καθώς και η απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα. Επισημαίνεται η ανάγκη κρατικής χορήγησης όλων των παγίων δαπανών (ενέργεια, θέρμανση, επικοινωνία, ύδρευση, καθαριότητα) με παράλληλη κατάργηση του ΦΠΑ για τις σχολικές μονάδες.

Πιο συγκεκριμένα, επισημάνθηκε:

Η χρηματοδότηση των σχολείων έχει μειωθεί κατά 32% την τελευταία 15ετία. Συγκεκριμένα οι δαπάνες για την παιδεία έχουν μειωθεί κατά 1,8 δις ευρώ στα τελευταία 11 χρόνια, και την ίδια στιγμή οι γονείς δίνουν από την τσέπη τους περίπου 1,2 δις ευρώ τον χρόνο σε ιδιωτικοποιημένες εκπαιδευτικές λειτουργίες.

Η χρηματοδότηση πρέπει να γίνεται με βάση τις πραγματικές ανάγκες των Σχολείων. Οι λειτουργικές ανάγκες των σχολείων είναι πολύ περισσότερες απ' ό,τι παλαιότερα. Το ίδιο ισχύει για τις παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές ανάγκες.

Πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκαν: η συντήρηση και οι μονώσεις, η πυροπροστασία, η καθαριότητα, η διαμόρφωση και η ασφάλεια των εσωτερικών και αύλειων χώρων, η ανέγερση νέων κτηρίων Δημοτικών και Νηπιαγωγείων, οι απαλλοτριώσεις οικοπέδων, η διενέργεια τεχνικών μελετών, η παροχή δεκατιανού και γεύματος σε όλα τα παιδιά, τα οποία πρέπει να φοιτούν σε ένα σχολείο που το χαίρονται, τα εμπνέει, τα κάνει να αισθάνονται οικεία και ευχάριστα, βελτιώνοντας την εκπαιδευτική διαδικασία.

Σήμερα, το 30% των σχολικών κτηρίων είναι πάνω από 50 χρόνων.

Τα κρατικά κονδύλια για τη σχολική στέγη έχουν περικοπεί κατά 70%.

Βιβλιοθήκη έχει το 12% των Δημοτικών και πολύ μικρότερο ποσοστό στα Νηπιαγωγεία.

Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων έχει το 27% των σχολείων.

Αίθουσες φυσικών επιστημών έχει το 5% των Δημοτικών, ενώ γυμναστήρια έχει περίπου το 6%.

Οι μισοί περίπου μαθητές/τριες φοιτούν σε τμήματα πάνω άνω των 21 μαθητών/τριών.

Το 32% των εκπαιδευτικών μετακινείται από 2 έως σε 5 σχολεία.

Οι όροι υγιεινής και ασφάλειας στο σχολείο για τους μαθητές και για τους εκπαιδευτικούς δεν εξασφαλίζονται για πάνω από το 85% των σχολικών κτηρίων.

Υπάρχει ανάγκη άμεσου προγράμματος σχολικής στέγης και ανέγερσης νέων κτηρίων.

Η χρόνια υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης οδηγεί σε δυσχερή κατάσταση το δημόσιο σχολείο με σοβαρές συνέπειες στη μόρφωση των παιδιών. Η υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης είναι στοχευμένη πολιτική πρακτική. Η υποχρηματοδότηση των σχολείων θα οδηγήσει στην ολοένα και περισσότερο εξάρτηση από εξωσχολικούς παράγοντες, όπως είναι οι ιδιωτικοί πόροι, οι χορηγοί. Η εξάρτηση αυτή θα οδηγήσει σε εμπορευματοποίηση, κατηγοριοποίηση και λειτουργία των σχολείων με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, καταλύοντας το δημόσιο χαρακτήρα τους. Πόσο μάλλον όταν προωθείται η σύνδεση της χρηματοδότησης των σχολείων με την αξιολόγησή τους.

Οι εκπαιδευτικοί καταβάλλουν τεράστιες προσπάθειες για να καλύψουν τις αυξημένες λειτουργικές ανάγκες μέσα σε ένα τοπίο ελλείψεων σε αναγκαίο παιδαγωγικό υλικό, παρωχημένου ηλεκτρονικού εξοπλισμού, αυξημένων αναγκών, ελλιπούς συντήρησης και σε πολλές περιπτώσεις ακατάλληλων ή απαρχαιωμένων υποδομών. Οι εκπαιδευτικοί σε πολλές περιπτώσεις διδάσκουν με δικά τους μέσα διδασκαλίας. Χαρακτηριστικό είναι το δεδομένο που εξήχθη από την έρευνα για την Ειδική Αγωγή ότι πάνω από το 91% των εκπαιδευτικών χρησιμοποιεί προσωπικό εξοπλισμό και μέσα στη διδασκαλία του.

Τέλος **τονίστηκε** η ανάγκη συνεργασίας των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των συλλόγων γονέων με τους εκπαιδευτικούς της πράξης και τους Συλλόγους Διδασκόντων, σε σταθερή και συστηματική βάση στην κατεύθυνση επίλυσης των κοινών προβλημάτων και υπεράσπισης του δημόσιου σχολείου, θέτοντας σε προτεραιότητα τις μορφωτικές ανάγκες των παιδιών, με την κοινή βεβαιότητα ότι χωρίς δημόσιο σχολείο η κοινωνία δεν μπορεί να γίνει καλύτερη.

Θετικά σημεία

1. Η συνεχής προσπάθεια των εκπαιδευτικών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ρόλου τους και στα καθήκοντά τους παρά τα εμπόδια που θέτουν οι εκπαιδευτικές πολιτικές του ΥΠΑΙΘΑ.
2. Το βαθύ αίσθημα παιδαγωγικής ευθύνης των εκπαιδευτικών που τους παρωθεί, παρά τις εμφανείς ανεπάρκειες των σχολικών δομών, να μην εγκαταλείπουν την προσπάθεια να διαχειριστούν τις κρίσεις που αναφύονται στο εσωτερικό του σχολείου.
3. Ο διαρκής αγώνας των εκπαιδευτικών να εξασφαλίσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις επιβίωσης των σχολείων παρά τη χρόνια υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων.
4. Ο μεγάλος βαθμός συναντίληψης των εκπαιδευτικών για τα ζητήματα των σχολικών χώρων και υποδομών, για τα ζητήματα της χρηματοδότησης των σχολείων.

Σημεία προς βελτίωση

1. Η αύξηση της δημόσιας χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων και η αποφυγή των ιδιωτικών διαμεσολαβήσεων. Σύμφωνα με τις συστάσεις του ΟΗΕ και της

UNESCO η χρηματοδότηση της παιδείας θα πρέπει να ανέλθει στο 6% του ΑΕΠ ή στο 20% του κρατικού προϋπολογισμού (σελ. 55, 62)

<https://www.ei-ie.org/en/item/28473:activating-the-recommendations-of-the-un-high-level-panel-on-the-teaching-profession> και μάλιστα «πρέπει να μην υπόκειται σε μέτρα λιτότητας, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών που προωθούνται από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα».

2. Η άμεση και διαφανής κατανομή και απόδοση της χρηματοδότησης σε κάθε σχολική μονάδα.
3. Η σταθερή ενημέρωση των σχολείων για την κατανομή της χρηματοδότησης και τον απολογισμό κάθε έτους.
4. Η κρατική χορήγηση όλων των παγίων δαπανών σε όλα τα σχολεία.
5. Η εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για τις λειτουργικές ανάγκες των σχολείων.
6. Ο διορισμός σταθερού και μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού ώστε να μην μεταβάλλεται κάθε χρόνο η σύνθεση του συλλόγου διδασκόντων.
7. Η δημιουργία σταθερών δομών υποστήριξης που γεφυρώνουν την απόσταση ανάμεσα στο σχολείο και τις οικογένειες των μαθητών/τριών και διευκολύνουν τη διαχείριση των κρίσεων που εκδηλώνονται στο εσωτερικό της σχολικής μονάδας.
8. Η έγκαιρη και πλήρης κάλυψη των κενών σε εκπαιδευτικό προσωπικό, ώστε να μην υπολειπονται οι εκπαιδευτικές δομές.
9. Να προστατευθούν οι εκπαιδευτικοί από απειλές που υπονομεύουν το έργο τους και το έργο του σχολείου.

Να προστατευθεί το δικαίωμα της απεργίας, σύμφωνα με τις συστάσεις του ΟΗΕ και της UNESCO (Φεβρουάριος 2024, σελ. 36 - 38, <https://www.ei-ie.org/en/item/28473:activating-the-recommendations-of-the-un-high-level-panel-on-the-teaching-profession>)

10. Να σταματήσει ο διαχωρισμός των σχολείων στη βάση ποσοτικών διακρίσεων που οδηγούν στην κατηγοριοποίησή τους και τη δημιουργία επιλέξιμων/ανταγωνιστικών προφίλ για κάθε σχολική μονάδα.
11. Η δημιουργία οργανικών θέσεων για όλες τις υπάρχουσες ειδικότητες εκπαιδευτικών, ώστε να μειωθεί η περιπλάνησή τους από σχολείο σε σχολείο.
12. Η πρόσληψη διοικητικού προσωπικού για τη γραμματειακή υποστήριξη των σχολικών μονάδων.
13. Οργανικές θέσεις για το ολοήμερο.
14. Η απαλλαγή των εκπαιδευτικών από εξωδιδασκτικά καθήκοντα που δυσχεραίνουν το έργο τους και μειώνουν τον διαθέσιμο χρόνο που αφιερώνουν στις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών τους.
15. Η αύξηση των μισθολογικών απολαβών των εκπαιδευτικών.
16. Δημιουργία Τάξεων Υποδοχής, Τμημάτων Ενισχυτικής Διδασκαλίας και Τμημάτων Ένταξης σε όλα τα σχολεία, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες των

μαθητών/τριών.

Απαιτείται η δημιουργία και στελέχωση οργανικών θέσεων για τα τμήματα αυτά. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί που θα στελεχώσουν τις σχετικές θέσεις θα αποτελέσουν ένα σταθερό σημείο αναφοράς για τα παιδιά αυτά, θα εμβαθύνουν στα σχετικά προβλήματα και θα συμβάλλουν καθοριστικά στην ανάπτυξη κατάλληλων παιδαγωγικών στρατηγικών αντιμετώπισής τους. Ακόμη, στο επίπεδο των κοινωνικών πολιτικών θα πρέπει να υπάρξει πρόνοια ώστε οι μαθητές των ευπαθών ομάδων να υποστηρίζονται συστηματικά με εστίαση στις ανάγκες τους και όχι ευκαιριακά μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με συγκεκριμένη ημερομηνία λήξης.

Στο 55% των σχολείων υπήρχαν κενά κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς (τουλάχιστον δύο κενά ανά σχολείο). Στο 64% των σχολείων προέκυψαν έκτακτα κενά (μεγαλύτερα των δύο εβδομάδων), κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Το 45% των κενών αυτών καλύφθηκαν είτε αργοπορημένα είτε ποτέ. Το γεγονός αυτό μεγέθυνε το φαινόμενο της απλήρωτης διδακτικής εργασίας.

Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις

(Αξιολόγηση: 4)

Στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 09 Μαΐου 2024 <https://youtube.com/live/dNx-scZwyno?feature=share> παρουσιάστηκαν τα ευρήματα της έρευνας, https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdh4X4vzRLp5fqZQh5OPZCZR-tbKSP2O4vhH0EQHndcuvQHnQ/viewform?usp=sf_link όπου καταγράφονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών για την επιμόρφωση (ηλεκτρονικά πρακτικά <https://doe.gr/%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-9-5-2024/>) Επισημάνθηκαν και διατυπώθηκαν σημαντικές απόψεις:

Το 90% των εκπαιδευτικών της έρευνας έχουν παρακολουθήσει περισσότερες επιμορφώσεις απ' αυτές που θεωρούνται υποχρεωτικές, γεγονός που καταδεικνύει ότι επιδιώκουν να αποκτήσουν γνώσεις και πέραν αυτών που η Υπηρεσία θεωρεί αναγκαίες να κατέχουν. Σε ποσοστό 75% οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να επιμορφωθούν με βάση τα ενδιαφέροντά τους και σε ό,τι κρίνουν οι ίδιοι σημαντικό για την εργασία τους. Δεν συμφωνούν να αποφασίζουν άλλοι για την επιμόρφωσή τους. Διεκδικούν το δικαίωμά τους να γνωρίζουν καλύτερα τι θα μπορούσε να βοηθήσει αποτελεσματικότερα το παιδαγωγικό τους έργο.

Τονίζεται ότι η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις παράλληλα με την άσκηση των διδακτικών και επαγγελματικών τους καθηκόντων, οδηγεί σε επαγγελματική εξουθένωση, ενώ αποκλείει από την επιμόρφωση μεγάλη πλειονότητα συναδέλφων με οικογενειακές υποχρεώσεις και όσους δεν έχουν την δυνατότητα να πληρώνουν δίδακτρα, από τον ισχνό μισθό τους.

Το 64% των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι το ΥΠΙΑΙΘΑ δεν υποστηρίζει μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία. Θεωρούν ότι τα τελευταία χρόνια η επιμορφωτική διαδικασία μετατρέπεται ολοένα και περισσότερο σε οικονομικό προϊόν με ανταλλακτική αξία, ολοένα και περισσότερο σε ατομικό προσόν με ανταγωνιστική διάσταση. Εκτιμούν, ότι η προσφερόμενη επιμόρφωση είναι η εκμάθηση εργαλειακών δεξιοτήτων. Με αυτό τον τρόπο διασαφηνίστηκαν οι διαφορές της εννοιολογικής και αξιακής προσέγγισης που υπάρχει ανάμεσα στο υπουργείο και το εκπαιδευτικό σώμα, τόσο ως προς το περιεχόμενο και την επιλογή θεματικών, όσο και ως προς τον χρόνο, τους φορείς υλοποίησης, τη διάρκεια και τους όρους συμμετοχής των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί σκιαγραφούν μία επιμόρφωση στον αντίποδα της ανταγωνιστικότητας και της

εμπορευματοποίησης, ισότιμη και δωρεάν για όλους.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία έχει τρεις διαστάσεις: τη μορφωτική, την κοινωνική και την αξιακή. Δεν αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους αποκλειστικά ως έναν επαγγελματία, που η εργασία τους περιορίζεται απλά στη μεταφορά και μετάδοση γνώσεων. Αποδίδουν στο επάγγελμά τους ευρύτερες διαστάσεις και αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους περισσότερο ως παιδαγωγό.

Το 91% των εκπαιδευτικών θεωρεί ότι η επιμόρφωση για να είναι ουσιαστική πρέπει να συνοδεύεται με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα και ταυτόχρονα ότι πρέπει να είναι απολύτως δωρεάν (85%), να είναι κυκλικά επαναλαμβανόμενη για όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς (95%), να γίνεται η επιλογή των θεματικών της επιμόρφωσης από τους/τις εκπαιδευτικούς (76%), να είναι τουλάχιστον ετήσια (53%) και ο φορέας της επιμόρφωσης να είναι τα Παιδαγωγικά Τμήματα (72%). Τα παραπάνω επιτρέπουν στους εκπαιδευτικούς να γνωρίσουν και να εμβαθύνουν τις νέες επιστημονικές θεωρίες και εξελίξεις. Δίνουν την ευκαιρία σε διαφορετικές γενιές εκπαιδευτικών να αλληλεπιδράσουν εντός ενός πλαισίου που ευνοεί την ανταλλαγή απόψεων, γνώσεων και εμπειρίας.

Μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία πρέπει να αναζωογονεί την εκπαιδευτική λειτουργία και την παιδαγωγική επιστήμη και να στηρίζει τους/τις εκπαιδευτικούς, ως ενεργά υποκείμενα, ιδιαίτερα σήμερα που οι εκπαιδευτικοί βιώνουν μια πραγματικότητα έντονης απαξίωσης του ρόλου και της διανοητικής εργασίας τους, σημαντική οικονομική υποβάθμιση, υπό το καθεστώς μιας ποσοτικής και ανταγωνιστικής αντίληψης διαρκούς μετρησιμότητας, από την πλευρά του υπουργείου.

Σε ποσοστό 87% οι εκπαιδευτικοί ζητούν την επαναλειτουργία της Μετεκπαίδευσης. Τα Διδασκαλεία έδιναν τη δυνατότητα επαγγελματικού και επιστημονικού αναστοχασμού και αλληλεπίδρασης μεταξύ των συναδέλφων. Τους επέτρεπαν να συνδεθούν ξανά με τις επιστημονικές πρακτικές και αναζητήσεις των σύγχρονων παιδαγωγικών λόγων. Η απαλλαγή από τις διδακτικές υποχρεώσεις και η εμπλοκή στην επιστημονική θεώρηση αποτελούσε μια ευκαιρία να επανεξετάσουν την εκπαιδευτική τους πρακτική, να την εμπλουτίσουν, να την τροποποιήσουν ή να την αναθεωρήσουν με νέες μεθόδους, στρατηγικές, προγράμματα, υλικά και τεχνολογία.

Να μην υπάρχει καμία σύνδεση της επιμόρφωσης με την αξιολόγηση γιατί έτσι μετατρέπεται από επιμόρφωση σε τιμωρητική διαδικασία συμμόρφωσης στις εκάστοτε κυρίαρχες εκπαιδευτικές πολιτικές και αντιλήψεις.

Οι εκπαιδευτικοί έρχονται αντιμέτωποι με εντεινόμενα κοινωνικά, ψυχικά και μαθησιακά προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για τα προβλήματα αυτά δεν υπήρξαν μέτρα αντιμετώπισης και δημιουργίας αντισταθμιστικών θεσμών, από την πλευρά της Πολιτείας. Το 64% των εκπαιδευτικών αναφέρεται στην ανάγκη επιμόρφωσης και αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων που εμφανίζονται με ιδιαίτερη ένταση μέσα στις τάξεις, καθώς και σε ζητήματα ειδικής αγωγής, τεχνολογίας και παιδαγωγικών μεθόδων.

Συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα

(Αξιολόγηση: 4)

Οι διοικητικές, οργανωτικές και γραφειοκρατικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή των σχολείων σε ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα είναι εξαιρετικά μεγάλες και χρονοβόρες, σε βαθμό που, συχνά, λειτουργούν ανασταλτικά.

Ωστόσο, η έξοδος των μαθητών/τριών και η συνάντηση με άλλα πολιτισμικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά πλαίσια κινητοποιούν τις διεργασίες μάθησης και θα αποτελούσαν ευκαιρίες ιδιαίτερα για παιδιά που προέρχονται από κοινωνικά και οικονομικά στρώματα με δυσκολίες πρόσβασης σε ταξίδια κλπ. αν ήταν δωρεάν. Επίσης είναι πολύ χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να συνομιλούμε με άλλους εκπαιδευτικούς και να ανταλλάσσουμε

ιδέες. Τα σχολεία θα πρέπει να αποκτήσουν την κατάλληλη υποδομή (π.χ. γραμματειακή στήριξη, τεχνικές υποδομές κλπ.) για να στηρίξουν τέτοιες πρωτοβουλίες και να πάψουν να είναι νοησιαρχικά, γνωσιοκεντρικά και εξετασιοκεντρικά.

Με δεδομένη την τεράστια πίεση που ασκεί η «διδασκτέα ύλη» η ανταγωνιστικότητα των πρότυπων σχολείων προς το Δημόσιο σχολείο, η άνωθεν επιβολή ανταγωνιστικότητας για κρίσιμες στιγμές της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών/τριών, οι εξετάσεις ελληνικής PISA, καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη η ανάπτυξη ουσιαστικών προγραμμάτων και παρεμβάσεων με τη συμμετοχή των μαθητών/τριών, ή ακόμη και η συμμετοχή στα επίσημα προγράμματα.

Η ενίσχυση της συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε δράσεις κοινωνικού ενδιαφέροντος απαιτεί την αποκατάσταση ενός σταθερού πλαισίου εργασίας και ασφαλούς κλίματος εμπιστοσύνης στο σχολείο και τον τερματισμό μιας περιόδου συνεχών επιχειρήσεων κατηγοριοποίησης και εμπορευματοποίησής του.

Σε κάθε περίπτωση η αίσθηση της κοινωνικής και μορφωτικής ευθύνης που φέρουν οι εκπαιδευτικοί, τους στηρίζει στην ανάληψη διδακτικών παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η περιβαλλοντική κρίση, τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο φασισμός και η καλλιέργεια πνεύματος αλληλεγγύης και σεβασμού όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα των πιο αδύναμων.

Θετικά σημεία

1. Το υψηλό επίπεδο συναντίληψης που παρατηρείται στο εκπαιδευτικό σώμα, όπως καταγράφεται από τις διενεργηθείσες έρευνες.
2. Ο συνεχής διάλογος μεταξύ των εκπαιδευτικών της πράξης για θέματα παιδαγωγικών και διδακτικών πρακτικών.
3. Η ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού από τους εκπαιδευτικούς της πράξης στους Συλλόγους Διδασκόντων και μέσα από εκπαιδευτικές ιστοσελίδες και περιοδικά που προωθούν το συλλογικό πνεύμα, ενάντια στον ανταγωνισμό.
4. Ο υποτιτλισμός σειράς παιδαγωγικών video που αναφέρονται στην ιστορία της παιδαγωγικής και στα κρίσιμα ερωτήματα που θέτουν διάφοροι παιδαγωγοί, όχι μόνο στο παρελθόν αλλά στο σήμερα.
<http://doe.gr/%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%CE%B2%CE%AF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CE%BF-2024/>
5. Η υψηλή ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών για ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα όπως η περιβαλλοντική και κλιματική κρίση, η καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η φτώχεια, οι κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες, ο υποσιτισμός, η παιδική εργασία, η παιδική εκμετάλλευση, η διαμόρφωση του κοινωνικού φύλου και τα στερεότυπα που τη συνοδεύουν, η καλλιέργεια πνεύματος αλληλεγγύης, συμπερίληψης και σεβασμού όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα των διαφορετικών και των πιο αδύναμων.
6. Οι πολλές, σημαντικές και καθημερινές διδακτικές παρεμβάσεις και προγράμματα για ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα. Ο διαρκής διάλογος με τους/τις μαθητές/τριες για όλα τα ζητήματα που τους απασχολούν και όχι μόνο

για την «κάλυψη της ύλης»

7. Η αξιοποίηση σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων και σύγχρονων κινηματογραφικών ταινιών, ως φιλμικά κείμενα, για την ανάπτυξη της κρίσης και των απόψεων των μαθητών/τριών, μέσα από δημοκρατικό διάλογο.

Σημεία προς βελτίωση

1. Επαναφορά της απαλλαγής από τα διδακτικά καθήκοντα κατά την περίοδο της επιμόρφωσης, όπως συνέβαινε στη Μετεκπαίδευση και τα Διδασκαλεία που πρέπει να επαναλειτουργήσουν.
2. Να υλοποιηθούν οι προτάσεις που διατυπώνονται από την επιτροπή της UNESCO για την ενίσχυση της δημόσιας εκπαίδευσης και του κύρους του έργου των εκπαιδευτικών. Να ενισχυθεί η ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία, συμπεριλαμβάνοντας προγράμματα ανταλλαγών και ερευνητικών πρωτοβουλιών, που θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σταδιοδρομίας των εκπαιδευτικών. Για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στις ανάγκες τους, οι επιμορφωτικές διαδικασίες θα πρέπει να απευθύνονται σε όλους/ες, θα πρέπει να είναι δίκαιες, δωρεάν, με άδεια και να προσμετρώνται στην εργασία τους.

<https://www.ei-ie.org/en/item/28473:activating-the-recommendations-of-the-un-high-level-panel-on-the-teaching-profession>

3. Απαλλαγή των επιμορφωτικών και μεταπτυχιακών σπουδών από την εμπορευματοποίησή και κατάργηση της «αγοράς» μορίων για τον διορισμό και τη συμμετοχή στην επιλογή στελεχών.
4. Εξασφάλιση όλων των προϋποθέσεων (διοικητικών, τεχνικών, οικονομικών κλπ.) για την ανταλλαγή δωρεάν επισκέψεων με άλλα σχολεία της χώρας ή στο εξωτερικό. Προτεραιότητα σε εκείνα τα σχολεία οι μαθητές των οποίων έχουν λιγότερες δυνατότητες για πραγματοποίηση εκδρομών, ταξιδιών κλπ.
5. Μέριμνα της Πολιτείας για δωρεάν πρόσβαση μαθητών και εκπαιδευτικών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, Μουσεία, θέατρα, σημαντικές εκθέσεις. Δωρεάν προγράμματα στα Σχολεία από τα Δημόσια Μουσεία και τους δημόσιους φορείς τέχνης, χρηματοδοτούμενα από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Γ. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Λειτουργία

Παιδαγωγική και μαθησιακή λειτουργία

Αριθμός Δράσεων που υλοποιήθηκαν

1

Άξονες στους οποίους υλοποιήθηκαν Δράσεις)

Σχολική διαρροή - φοίτηση

Λειτουργία

Διοικητική λειτουργία

Αριθμός Δράσεων που υλοποιήθηκαν

1

Άξονες στους οποίους υλοποιήθηκαν Δράσεις)

Ηγεσία - Οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας

Λειτουργία

Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

Αριθμός Δράσεων που υλοποιήθηκαν

0

Άξονες στους οποίους υλοποιήθηκαν Δράσεις

-

Παρατηρήσεις / Σχόλια

Σχολική διαρροή, φοίτηση Η διερεύνηση της σχέσης κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανισοτήτων, σε συνδυασμό με τις συνέπειες που έχουν οι εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές πολιτικές, στη σχέση των μαθητών με τη γνώση. Η παραγωγή και αναπαραγωγή ανισοτήτων και «σχολικής αποτυχίας», μέσα σε ένα ανταγωνιστικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αναζητούμε, διερευνούμε, διεκδικούμε το δημόσιο σχολείο που θα μπορεί να αναμετρηθεί με τις άνισες αφετηρίες των μαθητών. Μελετούμε τις αναγκαίες αλλαγές στο Αναλυτικό Πρόγραμμα και συνολικά στο σχολείο και στους υποστηρικτικούς θεσμούς, ώστε τα άνισα μορφωτικά και υποστηρικτικά περιβάλλοντα να μην μετατρέπονται σε προδιαγεγραμμένες άνισες σχολικές διαδρομές. Απαιτούμε, οραματιζόμαστε και δουλεύουμε για ένα σχολείο για όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες. Ηγεσία, οργάνωση και διοίκηση της σχολικής μονάδας Ο σχολικός χώρος έχει ιδιαίτερη παιδαγωγική σημασία γιατί επηρεάζει καθοριστικά τη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης. Ο σχολικός χώρος δεν είναι ουδέτερος χώρος. Αποτελεί μέρος της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας και παιδαγωγική συνθήκη που θέτει τους όρους οργάνωσης, δομής, λειτουργίας και αισθητικής του ίδιου του σχολείου. Έχει δε ιδιαίτερα σημαντικό ψυχο-παιδαγωγικό ρόλο στην κοινωνική, στη συναισθηματική και στη νοητική ανάπτυξη των παιδιών.

Βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί

4 = Πλήρως

Σημαντικότερα αποτελέσματα των Δράσεων

Η ποιότητα των εκδηλώσεων, η επιστημονική πληρότητα των εισηγητών και ο πλούτος του προβληματισμού που αναπτύχθηκε, ανέδειξαν σημαντικές πλευρές της ανεπάρκειας των εφαρμοζόμενων εκπαιδευτικών πολιτικών. Η διάθεση των συναδέλφων εκπαιδευτικών να συναυτηθούν με τον ακαδημαϊκό λόγο βοήθησε σημαντικά στη διάχυση αυτού του προβληματισμού και των βασικών συμπερασμάτων του. Οι εκπαιδευτικοί έχουν απόλυτη συνείδηση ότι η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν εξαρτάται από την ακολουθούμενη εκπαιδευτική πολιτική. Από το σύνολο των δράσεων ως σημαντικότερα αποτελέσματα σημειώνουμε:

α) Την επισήμανση και ανάδειξη των κοινωνικών παραμέτρων που επικαθορίζουν τις εκπαιδευτικές λειτουργίες και διαδικασίες και που τις περισσότερες φορές αγνοούνται κατά τον σχεδιασμό και την παραγωγή των εκπαιδευτικών πολιτικών.

β) Την αποτύπωση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευτικών για όλα τα ζητήματα που αφορούν στην εκπαιδευτική και παιδαγωγική λειτουργία. Το ενδιαφέρον αυτό αποτυπώθηκε με τη μαζική συμμετοχή των εκπαιδευτικών: i) στις διαδικτυακές εκδηλώσεις, με τα ερωτήματα που τέθηκαν, ii) στην ερευνητική αποτύπωση και καταγραφή μέσω των ερωτηματολογίων και με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών στη διαμόρφωσή τους. Η ογκώδης αυτή κοινωνική απεύθυνση των εκπαιδευτικών προσκρούει στις εφαρμοζόμενες εκπαιδευτικές πολιτικές που δεν απαντούν αποτελεσματικά στα ποικίλα εκπαιδευτικά προβλήματα, αγνοούν τον κόπο και την αγωνία των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, ενώ το ΥΠΑΙΘΑ ανοίγει διαρκώς νέα μέτωπα, δημιουργώντας νέες υποχρεώσεις εκτός εκπαιδευτικών αρμοδιοτήτων.

γ) Την ανάδειξη των αναγκαίων υλικών προϋποθέσεων και υποδομών για την βελτίωση του σχολείου, που προσκρούουν στην υποχρηματοδότηση των σχολικών μονάδων, στις ελλείψεις σε εκπαιδευτικό, επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό, στην απουσία μόνιμου και σταθερού εκπαιδευτικού προσωπικού, ώστε τα σχολεία να μπορούν να σχεδιάζουν σε βάθος χρόνου.

δ) Την αποτύπωση και καταγραφή των ελλείψεων σε βασικές δομές αντισταθμιστικής εκπαίδευσης (Τμήματα Ένταξης - Τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας και ΖΕΠ).

ε) Την καταγραφή, αποτύπωση και επεξεργασία της κριτικής και των απόψεων των εκπαιδευτικών σε κομβικά ζητήματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας (αναλυτικά προγράμματα και σχολικά εγχειρίδια, Πρόγραμμα Νηπιαγωγείου, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, επιμόρφωση, σχέσεις μέσα στο σχολείο, συνεργατικές πρακτικές, έκταση και δυσκολία της διδασκόμενης ύλης και οι δυσχέρειες που επιφέρει, ειδικά σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες).

στ) Η ανάδειξη της σημασίας των σχολικών χώρων και των κτιριακών υποδομών για την ασφάλεια και την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας.

ζ) η ανάδειξη της αναγκαιότητας να είναι οι εκπαιδευτικοί ενεργοί συνδιαμορφωτές των θεματικών, των διαδικασιών και του περιεχομένου μιας ουσιαστικής επιμορφωτικής διαδικασίας και όχι άβουλοι δέκτες άνωθεν επιλογών.

η) Η συλλογή, καταγραφή και ηλεκτρονική έκδοση τοποθετήσεων, άρθρων και απόψεων της πανεπιστημιακής κοινότητας, που βοηθάει στην ανάπτυξη πλούσιου προβληματισμού και διαλόγου σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα και τη διάχυση των ζητημάτων που αναδείχθηκαν στη δημόσια σφαίρα και το δημόσιο λόγο.

Δυσκολίες που παρουσιάστηκαν

Οι βασικοί παράγοντες δυσκολίας παραμένουν:

α) Η απουσία διαλόγου του Υπουργείου Παιδείας με τον συλλογικό φορέα των εκπαιδευτικών. Το γεγονός ότι οι απόψεις και τα αιτήματα του εκπαιδευτικού κλάδου δεν συζητούνται με επιλογή του Υπουργείου Παιδείας.

β) Η ένταση των περιστατικών διοικητικής πίεσης, παραβίασης στοιχειωδών δικαιωμάτων των εκπαιδευτικών, ο αυξημένος φόρτος γραφειοκρατικής εργασίας, η θεαματική αύξηση άδικων διώξεων σε βάρος εκπαιδευτικών, η απαξίωση των συλλογικών οργάνων και ιδιαίτερα του ρόλου του συλλόγου διδασκόντων.

γ) Το κλίμα ανταγωνισμού και τα αρνητικά στερεότυπα που προβάλλονται στο κοινωνικό σώμα για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα φορτισμένο περιβάλλον και να ενθαρρύνεται η στοχοποίηση των εκπαιδευτικών για κάθε κακοδαιμονία του εκπαιδευτικού συστήματος.

δ) Η συνολικότερη οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική κρίση και οι επιπτώσεις της στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ανάδειξη Πρακτικών και προτάσεις για αξιοποίησή τους από άλλα σχολεία (προαιρετικά).

Προτάσεις για αναγκαίες επιμορφώσεις